

[Transcript] Forklart / Kvinnene risikerer alt: Et stort steg

Noe er i ferd med å skje i Iran, i hjemmene, i gatene og i fullt dagslys. For etter 40 år med et strengt prestereskime, ser det nå ut til at flere kvinner tør å la hårde flaggere.

Kvinnerne begynner å la hårde flaggere.

De store demonstrasjonene i høst og i vinter har kostet hundrevis av liv.

Nogle har vært tørre i protest i Iran.

Dover av protestere har vært tørre i det seneste siden.

Det har vært tørre i 40 barn, og det har vært en hardning av responser i Iran.

Risikerer nå enda flere iranske kvinner livet?

Eller har regime begyntet i etter for presse?

Du hører forklart fra Aftenposten, mitt navn er Philip A. Johannesborg.

Iran dekker fortsatt til hårde sitt.

Men de siste måneder har man sett noe som tidligere var helt utenkelig, nemlig at stadig flere kvinner kaster hijaben også i offentligheten.

Hane Kristiansen, du er midtøsten korrespondent og har fulgt beråket Iran de siste halvåret.

Hvem er det noe som tør å kaste hijaben?

Det er først og fremst unge kvinner,

og da kvinner som gjerne hadde delt at i protestene mot regime, som har herret Iran de siste seks måneden omtrent.

En av dem er en 25-årig gammel student som vi har vakt å kalle for Sara.

Hun bor i Tehran, og da vi sagt med henne den uken, så fortalte hun at hun først begynte med å ta seg hijaben hjemme.

Og det i seg selv var ingen enkel avgjørelse, for det møtte motreaksjoner fra familiemedlemmer.

Men etter en stund så begynte de å bli vant til at hun krevde retten til å velge dette selv, og da fortalte hun tog hun mot det til seg, og tog også seg hijaben ut i offentligheten.

Hun fortalte at hun først gikk hjemme fra med Shale i Veska i tilfelle, men etter hvert som hun erfart at det gikk greit, så la hun igjen hijaben hjemme.

Sara er en av ganske mange unge kvinner som forteller om det samme nå, at det blir stadig vanligere å se løst hår uten hijab i rann skatter.

Vi har også sett eksempel på at eldre kvinner også kaster seg på, og isolidaritetet med de unge tar av seg hovedplagget i offentligheten.

For som du sikkert har fått med deg, så døde jo massa Amini i varetekt i fjord høst.

Annivlig fordi hun ble arrestert av Irans moralpoliti, fordi hårrennes ikke var dekket godt nok til.

Og etter det så har iranske gater vært fylgt med skriken i jenter, gutter og kvinner og menn.

Prothestbølgen er blitt kaldt den største utfordringen for presteskabet siden revolutionen, altså siden de tok makten i 1979.

I 1979 ble Iran kastet ut i en voldsom revolution som skulle endre landet veldig.

Da kom et veldig konservativt prestestyret til makten, og de gjorde en rekke endringer i lover og regler i landet.

Blandt annet så inførte de strenge kleskoder som da påla kvinner, iranske kvinner,

[Transcript] Forklart / Kvinnene risikerer alt: Et stort steg

og dekket i håret og kles seg i løse klær som ikke formodt viser de kvinnelige formene. Op i noen måneder har jo forskjellige regjeringer håndhevet disse reglene litt ulik grad, som man har hatt periode hvor myndighetene har sett litt mellom fingrene på at skjallen har slidt litt lenger tilbake på hodet og har blitt litt mer synlig. Man har kanskje til og med sett litt mer tendenser til mønster og farger på de tradisjonelle plagene. Men i 2021 så fikk Iran en ny president som heter Ebrahim Raisi. Han er det man kan være en hardliner, altså en svært konservativ fyr som har strammet veldig inn på regler som hijab på Buddha og kleskoder. Og det var jo en av grunnene til at man fikk en sånn motreaksjon etter drupe på massa min i fjord høst. Men hva skjer nå da? En studie til at demonstrasjonene begynte? Nå er det noe som har forandret seg, og det er jo et direkte resultat av protestene den siste tiden. Det er ikke bare Sara som vi har sagt med, som sier at hun har kastet fodeplaget, og forhåpentligvis for godt, det er stadig flere unge kvinner som gjør det der. Noen velger å legge skjalle litt løsere rundt hodet, noen legger igjen hijabene hjemme. Det er veldig interessant fordi det er ikke mer en syv otte månteskinen. Det var helt utenkelig å se i gatene i Iran. Så, selv om det å gå med håret fritt kan høres ut som en liten ting, så er det å bare kunne sløre løst rundt hodet i Iran. Faktisk, et stort steg. Etter 13 år som pilot hoppet Kristine Lorang bokstav litt alt inn. Fulgte grøndedrømmen og startet bastuppedriften Kuk Oslo, og i dag kan hun skilte med 9 bastur og 32 ansatte. Reinskap er ikke det jeg er best på, så for meg er det opplagt at vi skal hjelpe her. Vi har en regnskapsfører som forstår vår bransje, og de hjelper oss å ta i bruk automatiseringen, og alle de smarte løsningen som finnes i regnskapsprogrammet TripleTex. Vi har brukt TripleTex sin oppstart, og kan genuint anbefale det til andre. Nå kan du prøve det veldig fleksible regnskapsprogrammet TripleTex gratis i 14 dager på TripleTex enn å gratis. Selv om det er stadig flere unge kvinner som velger å kaste hijabund, så er det ikke sånn at de gjør det uten en viss risiko, eller at de gjør det uten å kjenne på frykt. Jeg snakket ganske nylig med en ung Iraner som hadde reist til flyplassen i Terraen, og i taxin på veien dit hadde hun for første gang i sitt liv våget å ta seg hijabund nei i en bil, og hun fortalte at det var et veldig befrine øyeblikk, men hun var livredd hele veien, for du aner ikke hvilke holdninger vedkommende som kjører taxinen har. For mange Iraner er det fortsatt langt fra uproblematisk at kvinner tar seg hijabund ut i offentligheten. Hvordan problematisk da? En hennelse i en by som heter Masjad illustrerer dette ganske godt. Ganske nylig så gikk det et videoklipp, derfor som ikke viralt et klipp fra et overvåkningskamera i en butikk. I videoen så ser man to kvinner i en butikk som ikke har på seg hijab, det er han givelig en mor og en datter som står i kjøen der, og så kommer en mann inn i butikken som begynner å snakke til dem. Nå har ikke vi fått verifisert akkurat hva som ble sagt, eller hva som skjedde,

[Transcript] Forklart / Kvinnene risikerer alt: Et stort steg

hva som var foranledningen for hennelsen, men det man helt klart og tydelig ser er at de snur seg vekk fra ham, og da griper han taket et spann med yoghurt og heller de hodet på dem. To kvinner som får helt yoghurt over seg i et butikk, og to unvailede kvinner i et dæresjap i Iran, for legjentlig ikke å vare hijab. Og det skaper umiddelbart reaksjoner, en annen mann kommer til og dytter denne yoghurtkasteren ut av butikken, og det er senere kommet frem at han er blitt pågreppet for offentlig forstyrrelse. Men det som er interessant er at selvom det var de to kvinne som ble angreppet, så er de senere også blitt arresteret fordi de da ikke kledde seg slik som regime mener at de skal. Altså, mannen som kastet yoghurt på kvinne, han blir kastet ut av butikken og så arresteret, og senere så blir kvinne også arresteret? Ja, flere unge iranske kvinner som vi snakket med, de mener at det at denne videoen går viralt over hodet ikke er tilfeldig. De tror at regime bruker sånne hendelser for å skremme dem rett og slett, og prøver å vise at det ser ut så skjer hvis det går ut av huset uten hijab, da får du yoghurt i hodet og gjør skam på foreldrene deres. Okei, men blir folk skremt da? Ja, den type skremsel fungerer jo fordi selvom vi nå ser et mindre tal som våger å trosse hijab på budet, så er det fortsatt det store flertal av kvinner som ikke gjør det. Ja, for nå avvarslers Irans myndigheter at det kan komme nye innstramminger. For selv om mange kvinner la være og gå med hijab, er det jo fortsatt forbudt. Da demonstrantene er herrige som verst, i fjor, høst og i vinter, så såmer enkelte tegne til at Iranske myndigheter kom demonstrantene litt i møte og på en måte antydde ut at de ville lempe litt på reglene, blant annet ved å legge ned moralpolitiet. Men den siste tiden så har vi sett at myndighetene egentlig gjør det stikk motsatt. Flere høytstående politikere i Iran har røkket ut og undersreket at hijab er påbudt i Iran. Det er et religiøst påbudt som folk skal overholde. Og myndighetene har også slått fast at disse reglene kommer til å håndheves ytterligere, altså strengere i tiden fremover. Blandt annet så har myndighetene sagt at de kommer til å sette opp kameraer for å drive overvåkning av kvinner som ikke klært her riktig. Og såne opptak, vi brukes for å finne de kvinne som har brutte hijab påbudt og følg opp med straff. Så det er tegn til at myndighetene nå kommer til å stramme inn på håndhevingen av kleskodene. Hvorfor blir det vanskelig da? Det er mange som mener at de endringene man har sett i Iran de siste månedene ikke er reversible. At nå har unge kvinner særlig fått smaken av frihet som de ikke kommer til å være villige til å gi fra seg igjen. En av de som mener det er Fadis Adi, han er professor ved Universitetet i Tehran, og han er egentlig en av dem som støtter myndighetens konservativesyn på dette.

[Transcript] Forklart / Kvinnene risikerer alt: Et stort steg

Han sier til amerikanske medier at regjeringen har skjønnet at måten de håndhevet disse lovene på ikke var effektive

og at Iran aldri kommer til å kunne gå tilbake til situasjonen de hadde for talt år siden.

Så dermed blir regjime kanskje nødt å tenke litt nytt rundt hvordan de skal håndheve kleskodene framover.

Og frem til nå så har myndighetens straff vært å arrestere de som ikke dekker til hård sitt.

Men nå er det kommet tegn til at arrestasjonsmetoden er i ferd med å bli byttet ut.

Et av de tegnene var Sjedelikfør nyttår, da en av de ranske parlamentarikerne sa at kvinner som bryter hijabforbudet

først og fremst skal straffes økonomisk og administrativt, ikke da fysisk.

Fysisk avstrafning har man jo sett eksempel på nettopp med drape på masa minni i fjordhøst.

Nå sier myndigheten i stedet at de som trosser hijabforbudet risikerer bøter,

men i stedet for noen få tusen kroner som det har vært nå i mange år,

så kan disse bøtene komme opp i helt svimmende summer, opp til 600.000 norske kroner,

som jo selvfølgelig er helt urealistisk i et land som er i så dyp økonomisk krise som det i Iran er.

De ser også på andre avskrekkende tiltak som for eksempel å ta fra kvinnerpass eller førkort.

Og så er regjime også avvart mot at kjendiser som bruker sine følgere i sosiale medier

til å kritisere regjime kan risikere å miste internett tilgangen.

Så flere unge kvinner tør nå å kaste hijaben i Iran, men regjime har fortsatt hardt ned på bruken.

Det høres jo ikke ut som at utviklingen er så stor, men kan du si noe om hvor viktig den er?

Det er jo fortsatt en relativt liten andel iranske kvinner som tør å ta hijaben ut i offentligheten.

Men det er viktig å huske på at dette var helt utenkelig for bare noen få månedene siden.

Så selv om du fortsatt er langt igjen før iranske kvinner kan velge fritt hva de skal gjøre og hvordan de skal klæse seg, så er det en historisk endring vi er vitnet i nå.

Du har rørt en podcast fra Aftenposten. Det var mittøsten korespondent Hanne Kristiansen

som forklarte deg at det nå er flere kvinner i Iran som ikke dekker til å høre sitt.

Lyden du har hørt er hentet fra BBC, Sky News, Deutsche Welle, NRK, CNN, Reuters

og den frivillige organisasjonen 1500 Tasvir på Twitter.

Denne episoden er laget av produsent Jenny Følland og meg, Philip A. Johannesborg.

Resten av forklart er Synesøhol, Olaf Eggervik og Anders Beberg.

Hva tror du våknemaskinan til livet?

Det skal være litt forsiktig med å bruke vår bevisstighet som en målesnord på hva bevisstighet faktisk er for noe.

Jo, men seriøst, hvorfor si noen for skra at vi kanskje allerede har bevisstigmaskina?

Bevisstighet er ikke noe vi gjør, det er noe vi er.

Og vil vi egentlig klare å skjønne hvis de blir bevist?

Og noen tror at det trenger så kalt paradigmeskift i vitenskapen at man må se ting fra en helt ny synsvinkel.

Og derfor tror jeg heller ikke vi kommer til å klare å skjønne at vi ser det når vi snubler over det.

Ny episode av Deep Tick er ut nå. Hør den i aftenpostenappen eller hos Prodkning.